

Főszerkesztő:
Dr. Oiosz Lajos
Felelős szerkesztő:
Mátyás Mihály

Laptul
Cof
Lapka

On. Biblioteca Universității din Cluj
Sibiu

DELI HIRLAP

A timișoara-temesvári tör-
vényes bej. sz. 85.
(Dos. No. 934/1938)
Alapította:
**Dr. VUCETICH
ENDE**
és **Dr. VÁRNAY
ELEMÉR**

Ziarul

Magyarország ■ A Romániai Magyar Népkegyesség lapja

Nagyobb közösségek után

Igazságosan berendezett közösségben mindenki érdeme, illetve rászorultsága arányában részesül a közösségben. Ezért a közösséget végzett szolgálattal mindenki — legalább közvetve — a saját javát is szolgálja. A közös, amennyiben a közösség, valamennyi tagjának javára van, előbbrevaló az egyéni jónál. Ezért a közösség egyes tagjai szükség esetén bizonyos lemondást, áldozatot is kötelesek hozni a közösségért.

Az ember közösségre rendelésére született nyilvánult meg abban a közösségi érdelemben is, mely ösztönösen kialakult azok között, akik tartósabb élet- és sorsközösségben élnek egymással. Ezek egymáshoz közelebb állóknak érzik magukat, jobban ragaszkodnak egymáshoz, mint a kívül állókhöz. Eppen ez az ösztönös érzélem könnyíti meg a közösségért vállalt terheket, áldozatokat. Ez a közösségi érzélem legjellegzetesebben nyilvánul meg a legősibb és legalapvetőbb közösségekben, a családban, melynek tagjai sokszor hősies áldozatokra is gondolkodás nélkül képesek egymásért, szeretik egymást önzetlenül és másokért, hanem azért, mintha talán egyébként objektív, tárgyilagos megítélésével a legtökéletesebb, legerősebb, legmegtérültebb egyéneknek ismerték volna meg egymást, hanem azért, mert egymást, sokszor hibáik teljes ismeretében is csupán azért, mert egy család tagjai. És hasonló érzélem nyilvánul meg az eddig legnagyobb szerves közösségekben, a nemzetnél is, melynek tagjai szeretik egymást (vagy legalább is kell, hogy szeressék) még a hibák teljes ismeretében is csupán azért, mert egy nemzethez, ugyanahhoz a sorsközösséghez tartoznak.

A legrégebb természetes közösség a család önmagában a közösség csak igen tökéletesen tudja biztosítani, rászorult tehát a nagyobb közösségekbe olvadásra, ez ismét egy további, még nagyobb szerves közösség tagja lehet és így tovább. Ily módon tehát az egymás fölé és alá rendelt közösségek szerves rendszere alakul ki a megvalósítandó közjavak értéke hierarchiája szerint, e meddig fokozódhat a közösségek hierarchiája?

Ujkorai állambölcselek szerint az állam már tökéletes, vagyis a közös minden tényezőjét önmaga is teljes mértékben biztosítani képes közösség, mely éppen ezért nemcsak befelé a legfőbb, minden egyéb fölé rendel közösség, de kifelé is szuverén, nincs alávetve semmi más nagyobb közösségnek, magasabb hatalomnak. Amde az állam szuverénitása egyike a leghomályosabb fogalmaknak. Régebben még inkább lehetett szó teljes szuverénitásról, amikor az egyes államok között a kapcsolatok sokkal lazább volt és megtörténhetett, hogy például az egyik államban éhínség pusztított, miáltal a szomszéd állam saját szíjába fulladt. A XIX. század óta azonban az államok egymáshoz való viszonya gyökeresen megváltozott. Az elszigeteltség mindinkább megszűnt, az egymásra utaltság mind szorosabb lett, a technika számára pedig a távolságok mind jelentéktelenebbé váltak. Ma már a kultúrember mindennapos szükségleteinek kielégítése is túllépi az államhatárokat. Egy kultúrallam sem élhet meg kivétel és behozatal, tehát más államokkal való kapcsolatot nélkül, és még a nagyobb államok is válságos helyzetbe jutnak, ha határaituk lezárják. Ma már egy államra nézve sem közömbös, hogy szomszédai mit termelnek, mi fo-

gyasztanak, mit importálnak és exportálnak, milyen utakat, közlekedési viszonyokat, közbiztonsági, vagy közegészségi állapotokat, vagy külpolitikai kapcsolatokat tartanak fenn. Nem kevésbé szoros szálak egymáshoz a kulturállamokat, a szellemi kultúra, a tudomány és művészetek terén is. A magasabb kultúra nem ismer és nem ismerhet országhatárokat. Eredményei, értékei az egész kultúremberiség közkinccsei. Még a testkultúra, a sport, az atlétika is mindjobban nemzetközivé válik.

Mindezekkel, mint tagadhatatlan tényekkel, a szuverénitáshoz elvben ragaszkodó államok is kénytelenek számolni. Így jöttek létre a múlt század második felétől kezdve a nemzetközi posta-, táviró-, vasut-, autó-, tengeri-, légi, mértékegység-, közegészségügyi, munkaiügyi, leánykereskedelm elleni, szellemi, kulturális-, sőt kisebbségügyi és egyéb egyezmények, amelyek az egyes államok szabad kezét mindjobban megkötik, szuverénitását korlátozzák.

A teljesen független állam tehát, ma már anachronizmus, korszerűtlenség, a

szuverénitás mindinkább csak fikció, elképzelés, illúzió, ábránd, amelyet semmiféle hasznossági szempont sem igazol. A tények mindjobban egymásba fűzők az államok érdekeit, mind nyilvánvalóbb, hogy van a nemzetek felett álló közös is, melyet az egyes nemzetek nem önmagukban, hanem csak együttesen, szerves közösségben tudnak költen biztosítani. A közös javak, közös érdekek biztosítására tehát valamely közös szerv megalkotása, amelybe az egyes államok is beletartoznak.

Az internacionalizmus azonban nem mutatkozik megfelelő megoldásnak. A nemzeti különbségek megsemmisítésére való törekvés sem, amit a közelmúltban főleg a marxista körökben propagáltak. Ez ugyanis nem szerves közösséget hozna létre, hanem egy monstruózus szörnyeteg nagyságu szervesetlen halmazt. Az egységes világállam kormányzása gyakorlatilag megoldhatatlan nehézségeket támasztana. Amint az emberi szervezet harmonikus együttműködése sem kívánja meg, sőt nem is tűri, hogy szervezete teljesen egyfajta sejtekből épüljön fel, épp így az emberiség közös szervezete is lehetővé teszi, sőt megkívánja a kisebb közösségek bizonyos önállóságának fenntartását. Sőt a teljes inter-

nacionalizmus az emberiség természeténél hajlamaival is ellenkezik, mely mindig jobban vonzódtat a szorosabb közösségben élőkhez, mint a távolabbiakhoz. Ezt igazolta a múlt világháború is, amikor az előbb még internacionalista eszméért lelkesedő német és francia elvtársak a legnagyobb elkeseredéssel fogták fegyvert egymás ellen.

Az internacionalizmus marxista irányzata a nemzeti széttagoltságot helyett az osztály-széttagoltságot hozná létre, a nemzetek küzdelme helyébe az osztály-harcot idézné fel, amely annál áldatlanabb volna, mert a szoros érdekközösségre utaltakat is ellenséggé állítaná egymással szembe.

Nem lehetünk olyan naiv optimisták, hogy az emberiségnek egy nagyobb szerves közösséget gyakorlatilag könnyen és hamarosan megvalósíthatónak tartjuk, mint ahogy elvileg igazolható. De legalább is fokozatosan előkészíthető a végső cél egyes részletmegoldásokkal, amilyenek a nemzetközi szerződések további fejlesztése, majd kisebb államcsoportok és egyes világrészeknek szerves közösségbe egyesülése. Ilyen irányban máris jelentkeznek tervek a most hadban álló felek részéről.

(s. j.)

Nagy páncélos és légi csata dul a kubáni hidfőnél

A német védelem tegnap is rendíthetetlenül helytállott a hatalmas viadalban — Eden brit külügyminiszter a légi és tengeralattjáró-háborúról nyilatkozott — DNB-jelentés a bombatámadások okozta polgári károkról — Rosenberg: Sztalin az egész német népet a keleti területekre akarja hurcolni

A spanyol hajóhad erős egységeivel szilárdítják meg a Baleári-szigetek védelmét

A keleti arcvonalon tegnap is a kubáni hidfő keleti térsége volt a súlyosabb harcok színhelye. A Szovjet itt nagy páncélos és légi támogatással folytatta rohamait, a tengelyelhárítás azonban továbbra is szilárdnak és eredményesnek bizonyult. A légi erőnek továbbra is nagy szerepe van a védelemben. Lisziacsanszktól északra heves, helyi jellegű szovjet támadásra került sor, melyet a németek szintén visszavertek. Nyugaton tegnap lanyha volt a légi tevékenység, délen azonban, a Földközi-tenger térségében kölcsönös légi akciók folytak. A tengely repülői a tuniziai Bone és Sousse kikötőit bombázták, az angol-amerikai légierők pedig Livorno, Foggia, Lucara vidéke és Szicília néhány helysége ellen intéztek támadást.

Légi harc

Eden brit külügyminiszter a Németország és Olaszország ellen folyó légi támadásokról beszélt és bejelentette, hogy a légi ostromot kíméletlenül tovább folytatják. Német részről a DNB. diplomáciai szerkesztője válaszul a brit kormányfőre kijelentéseire. Megállapította, hogy sem Németország, sem Olaszország ellenállását nem törhetik meg a légi támadások. Egyben ismételtén hangsúlyozta, hogy a légi háború elfajulásáért Németország Angliát teszi felelőssé.

Német részről szembeszálltak Attlee helyettes brit miniszterelnök alsóházi nyilatkozatával is, Attlee — a DNB. je-

lentése szerint — kijelentette, hogy nem igaz az az állítás, mely szerint Németország kíméletlenül bombázza, mert a brit légitámadások kizárólag a katonai fontosságú célpontok ellen irányulnak. Illetékes német helyen erre a nyilatkozatra nyomban válaszoltak és hangoztatták, hogy „a szövetségesek légi támadásai valójában csaknem kivétel nélkül polgári lakóhelyek, asszonyok, gyermekek, kórházak, iskolák, templomok kulturális épületek és emlékművek ellen irányulnak”. Rámutatnak arra, hogy ez a tény végzetes elfajulását jelenti a légi háborúnak, mert oly helyekre zudulnak a bombák, melyeket a hadviselésben eddig szenteknek és sérthetetleneknek tartottak. Berlin egyébként tegnap — éppen a légi háború elfajulását bizonyítandó — adatokat közölt a polgári épületekben keletkezett károkról. A DNB jelentése szerint légitámadás következtében Németországban eddig 191 iskola elpusztult, 920 rombadott; 108 kórház összeomlott, 231 erősen megrongálódott; 133 templom megsemmisült, 494 súlyosan megrongálódott. Megszámíthatatlan polgári lakóház elpusztult. Évszázados kulturális emlékek mentek veszendőbe, így például Köln városában 31 templom megsemmisült meg, közöttük ezer éves világhírű építészeti emlékek. Súlyos veszteség érte kulturális emlékművekben Mainz, Essen, Düsseldorf és München városát is.

A DNB. idézett jelentése befejezésül hangsúlyozza, hogy „a tengelyhatalmak elszánt harci akaratán és összpontosí-

tott erején minden merénylet meg fog hiúsulni, melyek az európai népek élete és kultúrája ellen irányulnak”.

„Béketervek”

Az „idegháború” jellegzetes tünete-ként említi meg több külföldi lap az arabok ismét összpárodott „béketerveket”. Sietünk megjegyezni, hogy ezek a tervek tulajdonképpen csak egyes csoportok, nem ritkán csak egyes politikai csoportok elgondolásain alapulnak a tekintélyes a száma azoknak a sajtóhangoknak is, melyek felelős államférfiak állásfoglalására aligha támaszkodhatnak. Ez természetesen nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a szóbanforgó tervek egyes részletei megfontolás tárgyát képezhetik hivatalos megbeszéléseken is. Valószínűleg ezért méltatja különös figyelemre az ily terveket a semleges sajtó és igyekszik azonnal leszögezni álláspontját a túlzások és igazságtalanságok megelőzése érdekében. Tegnap svén és török hozzászólásokat ismertettünk az angol képviselők egyik csoportjának béke-elgondolásaira vonatkozóan, mai jelentéseink között pedig egy amerikai újságíró, Kingsbury Smith javaslatát szerepel, melyet a Readers Digest című lapból ismertettek a svéd hírforrások. Mindkét angol-svéd megvalósítási megtervezés azt a német felismerést, hogy a szövetségesek győzelme esetén melyreható változásokra kerülne sor Németországban. Az angol képviselők csoportjának javaslatára a szövetségesek hadserege és légi ereje megszállná Németországot; Kelet-Porosz-

országát — amely e javaslat szerint „a junkerek főhadiszállása — elcsatolnák Poroszországtól, sőt magától Németországtól is, a Rajna-vidékből pedig önálló államot csinálnának. A javaslat ezenkívül még a következő óhajokat tartalmazza: Szövetséges ellenőrző tanács irányítsa a többi között a szükségesnek minősített lakosság-áttelepítéseket. Állítsák helyre a megszállt államok szuverenitását. Ellenőrizzék a német rádiót, sajtót, propagandát, közoktatást. Szüntessék meg Németországban a repülőgépgyártást, valamint a polgári repülést. A megszállási költségeknek megfizetésére is köteleznék Németországot.

melynek e tervek szerint nem engednék meg, hogy magánkölcsonket vegyen fel.

Ezek csak főbb pontjai a szóbanforgó tervezetnek, de már ezekből is látható, mily szöges ellentétben állanak a tengelyhatalmak célkitűzéseivel. Német részről az ily tervek már régebben azt válaszolták, hogy csak arra alkalmasak, hogy a német nép eddig is bámulatraméltó ellenállását fokozzák. Utalnak arra, hogy az „idegháborúnak” ez a fajtája ugyanazt eredményezi, mint a légi terror-támadások: növeli az elszántságot.

Rosenberg német birodalmi miniszter

a minap — a német távirati iroda majnafrankfurti jelentése szerint — ezeket mondotta:

— Ma az egész német nép tudja, hogy történelme döntő korszakát éli, fenmaradásáért és forradalmáért harcol.

— Tudjuk, — folytatta Rosenberg — mit szántak nekünk ellenfeleink. Ugyanazt, amit már 1918-ban tenni akartak, a német népet megsemmisítését. Roosevelt feltétel nélküli megadást követel és Sztalin az egész német népet országába akarja hucolni, hogy az elpusztított vidékeket vele építtesse ujja. Ez az örök rabszolgaságot jelentené számunkra.

(—r.)

A politikai arevonal

„A mai helyzetben Bulgáriának óvatosnak, de egységesnek is kell lennie” — írja a Szlovo

Szófia. A bolgár sajtó behatóan foglalkozik a jelenlegi háborús időszak várható következményeivel.

A Szlovo című szófiai lap azt írja, hogy a mai háborús időszak a jövő tekintetében a bizonytalanság jellemzi. A háború befejezésétől függ a jövő politikai, gazdasági és szociális arculatának kialakulása. A mai helyzetben a bolgár népnek óvatosnak, de egységesnek is kell lennie, hogy megőrizhesse nemzeti egységét és függetlenségét, — írja a Szlovo.

A Dnez című bolgár lap szerint a

Eden szerint a szövetségesek kíméletlenül folytatják a légi háborút

Amszterdam. (DNB) Eden brit külügyminiszter — min; az angol hírszolgálat közölte — pénteken beszédet mondott s mindenek előtt azt hangsúlyozta, hogy kímélet nélkül tovább folytatják az angol-amerikai légitámadásokat Németország és Olaszország ellen.

A brit külügyminiszter kitért beszédében a Nagybritanniát és az Egyesült Államokat érintő tengeralattjáró-veszélyre is, megállapítván, hogy a tengeralattjárók elleni küzdelem szünet nélkül tart s még nem érkezett el a döntő fordulatig.

A NÉMET TÁVIRATI IRODA DIPLOMÁCIAI SZERKESZTŐJÉNEK VALASZA EDEN BESZÉDÉRE

Berlin. A német távirati iroda diplomáciai szerkesztője jelenti:

Eden angol külügyminiszter nagyobb beszédet mondott és ebben állást foglalt a légi háború kérdésében is. Megállapította, hogy Anglia és a szövetséges hatalmak nem engedik magukat letéritei arról az utról, amelyre léptek. Tévednek, akik azzal állítják magukat, hogy a repülőgépekkel nem fogják korlátlanul végrehajtani. Ez a fenyegetés — mondja a német távirati iroda diplomáciai tudósítója — Németország és Olaszország ellen irányul és azt a látszatot szeretné kelteni, hogy a terror-támadásokat nem Anglia kezde. Ezzel szemben mértékadó német részről emlékeztetnek arra a meg nem cáfolt és meg nem cáfolható tényre, a nem katonai célpontok ellen irányuló légi háborút Anglia kezde meg és minden tiltakozás ellenére rendszeresen folytatta. Anglia a légi terror-t a hadviselés elvére emelte. Irányadó német körökben utalnak erre a szíldárd tényre, amelyet az ellenfél vezető politikai szeretőinek megfoglalt. Biztosak lehetnek ellenségeink abban, hogy ezt a német nép és vezetői sohasem felejtik el. Ami az Olaszország ellen irányuló fenyegetést illeti, abból nyilvánvalóan következik, hogy az angol és amerikai propaganda, amely Olaszországot érinti, eddig a legesélyesebb sikert sem tudta felmutatni.

AMERIKAI UJSÁGÍRO „BÉKETERVEI“

Stockholm. (Rador). A német távirati iroda jelenti: Kingsbury Smith, az ismert északamerikai újságíró, aki hír szerint gyakran fordul meg a Fehér Házban, cikket irt a Readers Digest című lapba s a többi között azt ajánlja, hogy Németországot szállják meg teljesen és angol-amerikai-szovjet katonai uralomnak vessék alá.

Kingsbury Smith cikkéből részleteket idéznek a svéd lapok is. A köztételekből kitűnik, hogy az ugynevezett szövetségesek győzelme esetén az angol-amerikai-szovjet katonai rezsimnek kell átvennie a közigazgatást Németországban s ugyancsak az ő feladata lenne az egész német ipar felosztásának el-

háború kimentele tekintetében a szövetségesek északafrikai győzelme csak epizódnak tekinthető. A lap szerint kíméletlenül azok a kísérletek, melyek a tengelyhatalmak lelki ellenállásának megtörésére irányulnak.

— Bulgáriát hasonlóképpen nem lehet megfélemlíteni, — írja a Dnez. — A bolgár nép készen áll arra, hogy ha kell, véráldozattal is megvédje nemzeti egységét és függetlenségét.

A szófiai jelentések szerint más bolgár lapok is hangoztatják, hogy Bulgária népe nyugodtan, politikai érettséggel kíséri a világeseményeket.

lenőrzése.

A német katonákat munkás-zászlóaljakra osztánák be és külföldre vinnék őket dolgozni.

A német távirati iroda jelentése sze-

Jelentéseink a harcterekről

A kubáni hidőnél az újabb szovjet támadások is meghiúsultak

Berlin. A német vezéri főhadiszállás jelentése szerint a keleti harcúterén a kubáni hidő keleti szakaszán a német csapatok rendíthetetlen ellenállásán tegnap is meghiúsultak a bolsevisták páncélosokkal és nagy légi erőkkel véghezvitt támadásai. A légi erő erős kötelékei az elhárító harcokat kiválóan támogatták. Az ellenség súlyos veszteségeket szenvedett emberben, hadianyagban, páncélosokban, egyaránt.

Harci repülőgépek-kötélek egyedül a keleti arevonal déli részén, 3 saját gép elvesztése mellett, 45 szovjet-repülőgépet lőttek le. Ebben az eredményben szlovák vadászpilóták 10 légi győzelemmel szerepeltek.

Az ellenség egyik heves helyi támadását Iásziacsanszktól északra a német csapatok véresen visszaverték.

Harci repülőgépek az elmúlt éjszaka Bone kikötőjét bombázták.

Május 29-én a reggeli órákban D ünk i r c h e n vizein útközre került a sor német biztosító harci erők és egy angol

Pfeiffer altengernagy: A Balkánon ma előnyösebb a védelmi helyzet, mint volt az első világháborúban

Berlin. (Rador). A Berliner Börsenzeitungban Pfeiffer altengernagy „Támadás délkeleten” címen cikket közöl, amelyben mérlegeli azokat az esélyeket, amelyek egy angol-amerikai partraszállást Európa délkeleti részein kísérhetnek.

Pfeiffer altengernagy összehasonlítja ennek a területnek a mai helyzetét azzal, amilyenben az első világháborúban volt. Megállapítja, hogy a mai helyzetet az 1918. évi vel összehasonlítva, először is az jellemzi, hogy rendelkezésre áll a korszerű, nagy hatástartó légierő és mindenféle fegyverzet és eszköz állítható a haditengerészet szolgálatába a parti vizeken. Ma a tengelyhatalmak ellenőrzés alatt tartják a Földközi-tenger egész keleti részét, mert ott vannak a Balkánon és Görögországban és mert oldalozhatják az ellenséget Itáliából, Albániából és a Dodekanézosz szigetsorozatjáról, és mert végül Kréta-szigete a tengelyhatalmak kezén van. A légi erőknek az említett támaszpontokról kiindulva, legfőképpen 666 kilométert kell megtennie oda-vissza.

rint Kingsbury Smith a Readers Digest hasábjain megjelent fejtegetésében azt is javasolja, hogy a német munkáskézfelhasználásából származó jövedelmet csak oly mértékben boccsássák a német nép rendelkezésére, hogy az elég legyen élete tengetéséhez.

SIKORSKI MEGLÁTOGATJA A KÖZELKELETHI LENGYEL CSAPATOKAT

Ankara. (Europapress). Sikorski tábornok, a londoni lengyel emigráns-kormány elnöke csütörtökön Kairóba érkezett. A tábornok a közelkeletre utazik, hogy az ottani lengyel csapatoknál felvilágosításokat szerezzen a Szovjetunióban maradt lengyel tisztokról és katonákról.

A BRIT MUNKASPART NEM EGYESÜL A KOMMUNISTA PÁRTTAL

Amszterdam. (DNB). A brit hírszolgálat jelenti, hogy az angol munkáspárt intézőbizottsága, a III. Internacionále felosztása ellenére, visszautasította a kommunista pártnak a munkáspárthoz való csatlakozására vonatkozó ajánlatát.

gyorsnászád-kötélek között. A harc folyamán, amelyet egymáshoz egészen közel vívtak meg, két ellenséges gyorsnászád és több egyéb hajót megromlaltak. A német hajók nem szenvedtek veszteséget.

OLASZ HADIJELENTÉS

Róma. (Rador). Az 1099-ik olasz hadijelentés:

A tengely légi alakulatai Sousse és Bone kikötőjét bombázták s jó eredményeket értek el a berendezésekben.

Az ellenség légiereje bombákat dobott és gépfegyverrel tüzelt Livornora, Foggiaira, Lucera környékére és több szicíliai helysége. Livornóban jelentékeny károkok keletkeztek a középületekben és lakóházakban; a bombázásnak sok emberáldozata volt. A többi helységekből okozott kár, valamint az áldozatok száma jelentéktelen.

A támadásokban tizenöt ellenséges repülőgépet lőttek; négyet az olasz és négyet a német vadászpilóták pusztítottak el, míg kilencet a légvédelmi bizárság semmisített meg.

— Ma — folytatja az altengernagy — minden támadás hatalmas erőkkel kell megindítani, ha a partraszálló eredményt akar elérni. Ezeket az erőket meg is kell erősíteni annál jobban, minél inkább történik a partraszállás olyan területen, amely igen kevés módot nyújt egy korszerű hadsereg ellátására. A partraszállás Görögország partjain vagy a Balkánon attól függ ma, hogy mennyire képes az ellenség megerősíteni, azaz ellátni seregét, mert ez csak a tengeralattjárók torpedó-csőveinek a hatáskörén belül történhetik, a tengeralattjárók pedig mindenütt lesben állanak.

SPANYOL HADIHAJÓKAT KÜLDTEK A BALEAROK VÉDELMERE

Madrid. (Stefani). A cartagenai kikötőből tegnap egy spanyol romboló-flottilla futott ki a nyílt tengerre. Az egység hat torpedórombolóból állott. A flottilla a spanyol jelentések szerint Palma di Mallorca felé tart, hadgyakorlatok céljából. Tulajdonképpen rendelkezése a Baleári-szigetek védelmének megerősítése.

KÉT HÉT MULVA NAGY BESZÉDET MOND A PÁPA. (Vatikánváros). XII. Pius pápa június 13-án fogadja az olasz katolikus munkások küldöttségét. Vatikáni körökből származó jelentés szerint ez alkalommal a pápa nagy beszédeket mond.

VISSZATERNEK A FINN MENEKÜLTEK KARELIÁBA. (Helsinki). Az első téli háború idején a Kareliai-félszigetről az oroszok elűzték a finn menekült el. A finn kormány abban az időben a menekültek részére havonta 3.5 millió finn korona segélyt fizetett ki. Kareliának visszafoglalása és az ottani újjáépítési munkálatok befejezése után a finn menekültek visszazöngése régi lakóhelyeikre, megkezdődött. Ma már csak 40 százalék menekült van az ország belsőjében. A finn kormány jelenleg még 16.000 menekültet segélyez.

LÉGVÉDELMI ÓVÓHELYEKET ÉPÍTENEK SPANYOLORSZÁGBAN.

(Madrid). Franco tábornok, spanyol államfő vezetése alatt a minisztertanács több kormányzati ügy elintézése mellett elrendelte, hogy minden olyan helységben, amelynek 20.000 főt meghaladó lakossága van, légvédelmi óvóhelyeket építsenek. (DNB).

AZ OLASZ EGYETEMI MILICIA HÁBORUS RÉSZVÉTELE. (Róma).

Az olasz lapok megemlékeznek a 18 év előtt megalakult olasz egyetemi milícia működéséről, mely a háborúban is kivészi részét. Az egyetemi miliciának 965 hős; halottja van és 1987 sebesültje. Az aranyéremrendet 42, az ezüstöt 177, a bronzot 98 tagja kapta meg a miliciának. 39 pedig külföldi kiütetésben részesült.

GANDHI NEM VALTOZTAT AL-LASPONTJÁN. (Amszterdam).

A Reuters újság jelentése szerint Jinnah, az indiai mozim-liga elnöke, akivel Gandhi a napokban levelezés útján érintkezésbe akart lépni, kijelentette, hogy az ott állomásozó lengyel csapatokat a legrövidebb időn belül szállítsák el. (DNB).

80 ÉV ELŐTT ALAPÍTOTTAK A FINN VÖRÖSKERESZTET (Helsinki).

A 80 év előtt alapított finn Vöröskereszt Mannerheim tábornagy elnöklété alatt most tartotta meg évi közgyűlését. A közgyűlésen beszámoltak a Vöröskereszt áldásos működéséről és rámutattak arra, hogy a mostani háborúban különösen nagy szerepet játszott a Vöröskereszt kebelében 25 év óta fennálló Mannerheim-Gyermekszövetség.

ELTÁVOLÍJÁK IRANBÓL AZ OTT ÁLLOMÁSOZÓ LENGYEL CSAPATOKAT. (Ankara).

Teheránból érkezett jelentés szerint a megszálló hatóságok azt kérték a brit katonai parancsnoktól, hogy az állomásozó lengyel csapatokat a legrövidebb időn belül szállítsa el. (DNB).

H. Sziklay Gizi

tánciskolájában. Arad, Mareşal Avarescu-utca 8. június 2-án, szerdán este 7-kor új tánc-tanítás kezdődik tanulóknak részére.

Vasárnap d. e. 11.30-kor matiné csak az

Uraniban

30-lejes helyárrakkal

PAT és PATAKON

Szemhatár

ZENE

ENESCU MASODIK HANGVERSE- NYE BRASOV-BRASSÓBAN

A román zene fejedelme nagyszabású műsorral lépett Braşov-Brassó zenekedvelő közönsége elé május 12-én. Először Händel a-dur szonátáját játszotta, majd Schumann ritkábban hallható d-moll szonátáját. Különösen a második tételt játszotta csodálatos, leheltszerű finomsággal. A mű talán kissé nehéz volt, — nem neki, hanem a közönségnek. Műsora második részében könnyebb művekkel kedveskedett. Beethoven románca után Bach Ciaconnáját játszotta a IV. szülő-szonátából, amely mű az est fénypontja volt. Csodálatos könnyedséggel játszotta kivülről a rendkívül nehéz technikájú darabot. Talán a műsor elején jobban talált volna a Händel-szonáta után, mint Schumann és Beethoven után. A közönség feszült figyelmét kisebb darabokkal hálálta meg. Nagyon jól esett ilyen pompás zenei élményben részesülni, mint ezen a két Enescu-hangversenyen. A nagy művész öregedett, de keze és hegedűjének a finomsága még a régi. Az a benyomásunk, hogy Braşov-Brassó közönsége nem tudja eléggé innepelni ezt a rendkívül nagy művészt!

GRIEG EDVARD CENTENNARIUMA

Még a háborús helyzet sem érdekli annyira a kicsiny Norvégiát, mint nagy muzsikusa centennáriumi ünnepeit. Edvard Grieg. Amint nevét halljuk, azonnal a Peer Gynt megkapó muzikája jut eszünkbe, s valóban, a norvég zemenagyság is úgy járt, mint Mascagni, akinek egyetlen műve sem közelíti meg „Parasztbecsületét” nagy sikerét. Grieg is igen sok művet, koncertet, szvitet (Sigurd Jorsalfar), dalt szerzett, de a Peer Gynt zenéje révén lett világhírű. A június 15-i ünnepnapon egész Európa zenei világa megemlékezik Norvégia nagy muzsikusról.

KÉTSZAZ ÉVVEL EZELETT HALT MÉG A VIVALDI

Nincs hegedűs, aki nevét ne ismerné. Igen termékeny és igen tehetséges olasz zeneszerző, akitől számtalan hegedűverseny maradt ránk. A braşovi-brassói közönség nemrég hallgatta és élvezte három hegedűre írt briliáns koncertjét Benda kamarazenekara nagyszerű előadásában.

CIGÁNYZENE VAGY MAGYAR ZENE?

A köztudatban a cigányzene egyértelmű a magyar zenével. A cigány-muzsika az igazi magyar muzsika — szoktuk hallani a cigányzene rajongóitól. Vajjon? Az ezen felfogást vallóknak a következőket kell megfontolniok. A cigány alig pár száz éve vándorolt Európába. Előtte vajjon nem volt magyar zene? Bizony volt. Igazi, ősi, évezredek magyar zene, amelyben népünk minden bánatát és örömet elsírta vagy elujjongta. Csakhogy a jövevény cigányzene kiszorította, elnyomta, elfeledte. Az istenháta mögött, a kicsiny faúk őrizték meg számunkra, hogy ma is magyar zenekultúra fejlődjék belőle.

Magyar a cigányzene? A magyar zene és a cigányzene között éppen akkora a különbség, mint a magyar és a cigány közötti. A cigány átvette a magyar notát s a maga keleti előadásában tolmácsolja. S a magyar elfelejtette a magy. kincseit s örökre fogadta az érzelgős, cikornyás jövevényművészetet. De hát elvégre minket mindig az idegenimádatt jellemzett! Szerencse, hogy a magyar paraszt okosabb volt. S ha sok zenei kincset elszedtek is tőlünk, a magáét hűségesen megőrizte, s ebből a zenéből terem az igazi magyar zene!

A romániai magyarság megkapja azt, amit régóta nélkülözött és amit komoly türelmével megérdemelt. A magyar folyóirat talán a napokban, vagy a közeli hetekben megjelenik Aradon.

Egy embernek, egy népek értékét leginkább a nehéz idők mutatják meg. Ha az építésnek meg is kell állania a háború zajában, az építés alapelveit magunkba tekintve most kell tisztáznunk. Ezt a vágyat fejezte ki a magyar közönség, amikor egyre nagyobb érdeklődéssel fordult irodalmunk, szellemiségünk kialakítói felé és távol tartotta magát a szélsőséges áramlatoktól.

A Kelet és Nyugat, a kommunizmus és az európai keresztény kultúra halális viaskodásában a magyar folyóirat ma egy egyetemes nagy cél szolgálatában áll és amikor nemzete hagyományai felett örökösök, egyszersmind a veszélyeztetett európai értékeket védelmezi.

Nem a megjelenési helye fontos a Ha vi S z e m l é - nek, hanem az, hogy azt az emelkedett szellemet vigye tovább, amelyet öt-tizedeken és évszázadokon át ápoltak elődei és örökhagyói. Ismerték jól a szegény nép nyomorúságát, hiszen belőle emelkedtek

Göncölszekér

Göncölszekér hét csillaga
milyen kontár vasalhatta?
— se oldala, se teteje,
micsen néki kerékszege.

Nincsen löcse, se tengelye,
se oldala, se teteje —
Fény-béresék mégis hordják
rajta a hajnal hímprót.

SÁRKÖZI GERŐ

A TERMÉS

Az erdélyi népies szellemű fiatal írók Termés címmel évnegyedenként jelentik meg tavaly óta írásukat. A Termést Asztalos István, Böződi György, Jékely Zoltán, Kiss Jenő és Szabédi László szerkesztik. Ezek a nevek önmagukban is eléggé biztosítják a folyóirat friss hangját és komoly irodalmi színvonalát, de arra nézve is biztosítékot nyújtanak, hogy az erdélyi népies írókat nem az elkülönülési vágy és a népieskedés hozta össze. Hiszen olyan írókat is találunk közöttük, akiknek édes-keves közik van a nép életéhez — Jékely Zoltán, — és olyanokat, akik elmélyült nyugati műveltségüket tudták a társadalmi felelősségérrel és a népi szellemmel összekapcsolni. Összefogóbb, egységesebben látó egyéniségek, mint magyarországi fiatal, népies író-társaik, akikben a népiesség paraszti hi-

valkodásban, a műveltségével való diéskevésben nyilvánul meg. Erdélyben idegen ez a szellem ma is, és idegen az a felfogás, amely az író társadalmi származásából akar magának tökélet kövését és kivételét rangot biztosítani.

A Termés írói közül Asztalos István és Böződi György tünnek ki prózai írásaikkal, mesélő kedvükkel és biztos jellemző készségükkel. Nyíró és Tamási után az erdélyi falusi szegénység életének őszintéből, valóbb képét akarják megmutatni, mint az előző nemzedék írói.

Szépírodalmi munkákon kívül a Termés bőven ad irodalmi, társadalmi és művészeti kritikát is. A törekvése egyenes és határozott: az egész magyar társadalmi közszellem egészséges átalakításán dolgozik. A kritika így alakul át a fiatal nemzedéknél igazi nemzeteformáló erővé.

ANYANYELVÜNK

Érdekes összefüggések a nyelv romlásában

Az ékezet nagyon fontos a magyar nyelvben, mégis elhanyagoljuk. Hogy urak és hölgyek írásaikban egyáltalán ügyet sem vetnek a rövid és hosszú magánhangzók jelzésére, hogy vannak, akik csak hosszúságot jelző ékezetet vagy semminő ékezetet sem használnak, az egyéni — szerintük — izléstelen hanyagság, nyelvtelenség. Az ékezetek elhanyagolásából nagyobb baj akkor származik, amikor ez az elhanyagolás már újságban, könyvekben jelentkezik. Ma annyira elterjedt a gépielés, hogy az írógépek okozzák a legnagyobb bajt. Az írógépek ugyanis külföldön készülnek. Olyan országokban, ahol nem tesznek különbséget rövid és hosszú i, u és ü között. Innen terjedt el a nyomdába, könyvekbe az ékezetekkel való nem törődés.

A Magyarországon c. néhányművelő folyóiratban Tóth József néhány mulatságos esetet ír meg a tárgy körül. Cikkének címe: Cs ö m ü. Miféle régi vagy tájszó ez? Az ember gondol csepűre, gyöpűre, de ez nem magyarár meg semmi. Ha meg-

fel és a nép kezébe akarták adni először a Bibliát, azután az ismereteket terjesztő könyveket.

Az erdélyi író előtt minden időben egy magára hagyott, árva, a Nyugat vívmányaitól messzire elmaradt nép állott. Ezért akart tanító, pap, orvos, tudós és ha kell: apostol lenni. Mert a tudatlanság bűneiből csak apostoli lélekkel lehet a fény felé emelni a mélységben sanylódot.

Az erdélyi magyar nép életének megismerése, művelődésünk hagyományainak, ősi szellemének feltárása és megismerése egyik legfontosabb feladata az új folyóiratnak. Az egész közösségi és állami életre nyomozó, sokszor veszedelmes hatású társadalmi betegségek, hiányok megvitása éppen olyan fontos helyet foglal majd el benne, mint irodalmi erőnk összefogása.

A romániai magyar író előtt itt az új feladat: egy magyar folyóiratot élettől, korszerű szellemmel kell megtöltenie. Az íróknak ki eddig hallgatva figyelte népe és nemzete életét, most kell megszólalnia, most kell erős összefogással szolgálnia az örök szellemet.

(V. Sz.)

Szélsőrsza

SEKFI GYULA hatvanadik születésnapját üli. Meleg köszöntéssel fordulnak feléje mindazok, akik írásait, a tárgyilagos, józan politikai és történelmi szemlélet magasságára jutottak. Szekfi Gyula oly hatalmas mennyiségű és messzire kimagasló minőségi munkát végzett, hogy hatását a művelt magyar már mélyen magába fogadta. A legnehezebb elv szerint hivataloskodott, kuttatta és tárta fel a múlt eseményeit, tanított az egyetemi katedrán és irányította a kitünő Magyar Szemle szerkesztését, hogy „mondja a nemzet szemébe az igazat, még ha az igazság kellemetlen és nem hízogó is a nemzetre nézve”. Nemzetvelő munkásságának hatása napról-napra nő, a régebbi; romantikus, rózsaszínű ködbe burkolt történelmi szemléletünket az európai megmáshíthatatlan, szigorú összefüggésekre irányítja. Ezt a munkásságot a művelt magyarság továbbra is feszülten figyeli és benső örömmel várja.

A BECSÜLET GYÖNYÖRE a címe Pirandello szinpadj játékának, melyet Heszke Béla fordított magyarra s nemrég mutatták be Kolozsváron.

ZENEI ANYANYELVÜNK címen tartott előadást a minap Kodály Zoltán a főiskolások előtt. Megállapította, hogy a középosztály elvesztette zenei anyanyelvét. A magyar nép zenei értékének felfedezése és beolvasztása a műzenébe, ahhoz a gyógyfódhöz hasonló, amikor valakinek saját véréből adnak injekciót. Rámutatott arra, hogy a magyar népi zene érvényesülését a középosztály körében három tényező gátolja. Mind a három idegen hatás: műveltségi, társadalmi és faji tekintetben egyaránt. Előadása végén az érkeket szufolásig megtöltő ifjúsághoz fordult és kérte, hogy énekeljenek, mire az ifjúság több népdalra szántott rá. Az előadás végén a mestert a közönség megújuló, lelkes tapssal jutalmazta.

A LISSZABONI NEMZETKÖZI FÉNYKÉPKIALLITASON, — mint a Diario da Manha című portugál lap írja — a magyar fényképész anyagát a lap külön szep és változatos volt. A lap külön megdicséri Vadas Ernő felvételeit.

„ASSZONYOK A TÜZVONALEAN” Ez a könyv, Fanni Luukkonen szerkesztésében, a mostani világháború harcos asszonyairól, a finn lottákról szól. Ismerteti az egész szervezet felépítését, bemutatja a finn asszonyt, amint ott küzd hazájáért — a katonák mellett — mint betegápoló a harcterek segélyhelyein és a kórházakban, a tábori távbeszélőközpontokban, távirádknál és a postahivataloknál. Lotta áll a tábori konyhák tüzhelyei mellett, hirodó lotta viszi a parancsot és küzd hazájáért a szeretetsomagok készítésével és kötőtűjével is. Az érdekes könyv helyenként naplótörödékek alapján mutatja be azt a harcot, amit az egyenruhás finn nő Kelet és Nyugat ütközőpontjában vív. A könyv magyar kiadása most hagyta el a sajtót. Akik olvasták, rendkívül melegen beszélnek róla.

Jön!

Jön!

Bors István

Páger Antal, Komár Julia nagyszerű alakítása filmen.

Amedeo Nazzari, Lília Silvii.

Csoda a bokorban

Van szépség is az élet sok baja mellett. Rengeteg. Tele van szépséggel a világ. Ime például egy esetem. Kicsi dolog, mert nem váltja a világot, de egy embernek egy-egy órára vagy napra elég. Az egész dolog egy fekete rigórol szól.

A télen ugyanis ide szokott az ablakunkra egy fekete rigó. Hatodik emeleten lakunk s mert a kislányom nagyon szereti a madarakat, hát minden nap madáreselget szórtunk az ablakpárkányra s Vera gyönyörködve nézte, amit ellepték a hosszú pléhpárkányt a verebek s szaporán falták a jó falatokat. Valóságos madárazulim volt tőlen át ez a mi ablakunk s először csak verebek látogatták, galambok, egy nap azonban hogy, hogy nem, felfedezte a bőséget egy fekete rigó is s odasurrant a verebek közé. Suhánva jött, mint egy lecsapó repülőgép, mikor leszállt, pár pillanatra zavartan nézett körül a madarakon s rajtuk, akik az ablak mögül figyelték a hemzsegést, aztán látva, hogy nincs veszély, szemezgetve enni kezdett. Forgolódott jobbra, balra, erős csőrrel verte a bádogot; falt. Lehet, két napja alig evett valami érdemeset, itt meg kendermag volt, cirokmag, kenyérmorzsá s árpa, Vera rögtön fölfedezte a fekete rigó különlegességét.

— Ősz a szárnya, édesapám. Öreg már ez a rigó!

S a rigó jobb szárnyán egy-két toll valóban szürkés volt, nem fekete. Hát arról meg lehetett ismerni.

No, ezután minden nap eljött s minden nap szemtelenebb lett. Első nap még csak szelvényen csipegett, de egy hét múlva már birtokba vett a párkányból vagy két arasznyi s keményen elzavarta a területéről a verebeket. Koldusból birtokos lett. Kisebbségből megszálló hatalom, de azért tulságos mohó nem volt, hagyott élni másokat is. Mindössze küzdött az életéért a kemény hidegben. Iparkodott megszerezni azt, amennyi kellett neki, hogy éljen. Elni akart s az megnató volt, ahogy az élet-összőne dolgozott. A végén még össze is barátkozott a verebekkel.

Hát ez volt a mi téli fekete rigónk. Hogy kifavaszodott, persze eltűnt, mint a többi madár. Hiába szorunk ki mostanság akármilyen jó falatot a párkányra, ott szárad a napon, míg le nem fújja a szél. A madarak elfoglalták a világot.

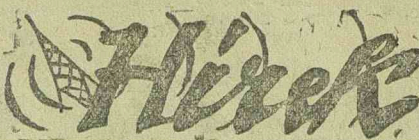
De husvétvasárnap találkoztam a fekete rigókkal. Van itt egy kis üres télek szemben velünk, bakros, fás terület, Vera bedobta a labdáját, a kerítésen kellett bemásznom, hogy kihozjam. Ahogy kerésgéltem a bokrok között, láttam, hogy egy fészken megpulva ül egy madár. A mi fekete rigónk volt, megismertem a szárnya szürkés tollairól. Mennyi fekete rigó lehet nálunk? Száz? Kétszáz? Szinte csoda volt, hogy találkoztam vele. De ő volt, az bizonyos. Nézett. Gyánakodva, lesve, lelapulva. Dühösen. Várta, mi lesz. Óriás voltam neki. Jó vagy rossz óriás, ezt nem tudta. Hát várt. Figyelt. Nem szállt le a fészekről, csak készen volt mindennek.

Igy télt el néhány perc esőndben. Akkor elvette rólam a szemét, talán meggyőződött róla, hogy nem bántom. Elkönnyelte magában, hogy jó óriás vagyok. Eligazgatta magát, a szárnyait is ráeresztette a fészekre, a tollait lepu-fasztotta, hogy szinte még egyszer akkora lett, mint az előbb, olyan, akár egy puha, élő párna s űt. A szemhéja fém bezárult, csőrét kitévte, halkan ühegett a melegben s a feje lassan imbolygott föl-le, ahogy vette a lélekzetet, hogy az volt az érzésem, nem is az ő feje mozog, hanem a világ ring körülötte. Egy darabig nem tudtam, hogy miért ül ilyen kitévően, hisz csak egy harsogott a környék a madaraktól, de csakhamar megértettem, hogy ez a meleg póz a termékenység póza.

Költött. Űt a tojásain s alatta a titkok tíka történt. A mozdulatlan anyagból kifürkészhetetlen törvények alapján született meg lépésről-lépésre az élet.

Valami kímélhetetlenül esodálatos volt az egész. Megrázó és magyszerű. A bokor átszűrte a fényt, a tojáshejak

Május 31, hétfő
R. k.: Kegy. o. B.A.
Prof.: Petronella
Ortodox: Herma

lapkette: 4 69 p
Nappal: 19 6 47 p
A nappal hossza:
15 óra és 35 perc.

A Déli Hírlap megjelenik mindennap a vasárnapokat és ünnepeket követő napok kivételével. Timișoara-temesvári szerkesztőség és kiadóhivatal: L. Piata Bratianu 3.
Telefon: szerkesztőség 50-78, kiadóhivatal 23-10.

Előfizetési ár a lap házzhoz való kézbesítésével vagy postán küldve: egy hónapra 140 lej, három hónapra 400 lej. Egyes szám ára 5 lej.

Aradon előfizetések, hirdetések és felszólalások Reclama hirdető-irodában, Metianu-utca 6. Telefon: 17-11.

alatt hallhatatlanul zubogott a teremtés s a rigó felett egy fiatal level egyszerre úgy kezdett remegni, mintha szél fújna, de én szelét nem éreztem.

Lehet, hogy ott űt az Isten azon a levelén, s én csak a levelet láthattam. De lehet, hogy a rigó őt is látta.

Dallos Sándor

— A májusi ájtatosságok innepéyes befejezése. Holnap, hétfőn innepéyes keretek között fejezik be a római katolikus templomokban a májusi ájtatosságokat. A püspöki székesegyházban magyar ájtatossággal fejezik be a májusi ájtatosságokat, az innepi szentbeszédét Fodor József dr. mondja. Közreműködik a székesegyházi énekkar.

— Adófelvételi kedvezmény. (București). A pénzügyminiszterium az adófelvételi tudomására hozza, hogy az adóügyi eljárás 190. szakasza értelmében het százalékos kedvezményt kapnak azok, akik az első évnegyed végéig, tehát június 30-ig az 1943-44. pénzügyi évről kivetett adójukat teljes egészében kifizetik. Akik adóját június 30-ig még nem állapították meg, azaz 1942-43. évről megállapított összeg erejéig élvezik a kedvezményt. Ha az idei évről megállapításra kerülő adójának összege nagyobb lesz, mint tavaly volt, a különbözet összegét szintén kedvezménnyel egyenlítheti ki, ha a kivetési kérvénykényv-kézhezvételétől számított tizenöt napon belül a különbözetet lerója.

Férfikalapokat szakzerűen átdolgoz a legújabb formára

SZEGEDI Timișoara, IV., Berthelot-körút 8-10

— Egyelőre csak a régi élelmiszerjegyeket szabad használni. Timișoara-Temesvár város közlelemzési szolgálata közli, hogy június 1-e és 6-a között a 250., 251., 252. és 253. számú kenyérjegyek érvényesek, Zsidók számára a 251. és 253. számú átvonalozott kenyérjegyek ellenében lehet kenyeret kapni. A közlelemzési szolgálat figyelmezteti a közönséget és a pékeket, hogy ezuttal még a régi kenyérjegyek vannak érvényben. Az új élelmiszerjegyek használata egyelőre tilos, kenyeret az új kenyérjegy ellenében eladni semmilyen körülmény között nem szabad. Azokat a pékeket, akik már most fogadnak el kenyérjegyet az új élelmiszer-jegyfüzetből, munkatáborba utalják. E héten a tengeriszlét vásárlására a 332. és 331. számú kenyérjegy érvényes, zsirra a G-jelzésű jegy, husra a 29. számú husjegy, a gyermekeknek szóló buzadara — griz — vásárlására pedig a 9. számú lisztjegy van érvényben.

Kerékpárt,

keveset használtat, megvételre keressünk. Timișoara, távbeszélő 27-26.

— Tanoncok ebédideje. A timișoara-temesvári munkaügyi felügyelőség elrendelte, hogy a munkaadók olyan tanoncoknak, akik a tanoncotthonokban vannak elhelyezve, a déli időben 12 és 14 óra között ebédszünetet engedélyezzenek. Ugyanis csak ebben az időben szolgáltatnak ki az otthonokban ebédet. Ez nem jelenti azt, hogy az inasoknak feltétlenül erre az egész időre kell pihenőt adni, hanem, hogy ez idő alatt feltétlenül ebédhez jussanak. Egvébként a tanoncoknak a vállalatokban szokásos munkaidőhöz kell alkalmazkodniuk.

— Márton Áron püspök részvesz a csiksonlyói bucsun. Márton Áron albaiulai-gyulafehérvári püspök északerdélyi bérmutaja során meglátogatja Gyergyószentmiklóst, Szászrégent, Sepsiszentgyörgyöt, Kézdivásárhelyt. A püspök Nagyváradban templomot szentel, majd részvesz a csiksonlyói bucsun.

— Tanévzárás. Hittvallásos középiskolánk ma vasárnap tartják évváró innepségüket. — A timișoara-temesvári katolikus magyar fiugimnázium növendékei a piarista liceum növendékeivel együtt délelőtt 9 órakor háladó istentiszteleten vesznek részt a piarista templomban, melvet követőleg, fél 10-kor a gimnázium tanulmányfűsége a piarista rendház második emeleti tantermében, a piarista liceum növendékei pedig a rendház ebédlőjében vesznek részt az évváró innepségen.

Figyelem! Állandóan friss elsőrendű

teavaj

kapkáló Kónya tejcsarnokában, Arad, Avram Iancu-tér 21

— Új üzleti zárórák Brasovban-Brasovban. Brasov-Brasov városa számára a munkaügyi miniszterium a következő új zárórákat hagyta jóvá: élelmiszerüzletek délelőtt 8-13, délután 16-18, szombaton és állami innepok előtt este 20, borbélyok és fodrászok 7.30-13, délután 18-20, szombaton és állami innepok előtt este 21, minden más üzlet délelőtt 8-13, délután 16-18, szombaton és állami innepok előtt este 19 óra. Az új zárórendelet szeptember 14-ig marad érvényben.

— Tanonciskolai vizsgák. A timișoara-temesvári római-katolikus magyar tanonciskolában június elsején kezdődnek a vizsgák és június 9-ig naponta délután 2 óratól este 8 óráig tartanak. Június 20-án, vasárnap délelőtt 10 órakor tartják az évváró innepséget.

Magyar népmesék kaphatók a

RECLAMA irodáiban

ARAD, Eminescu-utca 4., Metianu-utca 6.

Távbeszélő: 17-11.

— Kedden légvédelmi gyakorlat Timișoara-Temesvárott. A timișoara-temesvári légvédelmi körzet parancsnoksága közli a város közönségével, hogy június elsején, kedden általános légvédelmi gyakorlatot tartanak, melyen az általános- és közérdekű légvédelmi alakulatok valamennyien közreműködnek. Mihelyt a riadójelzés felhangzik, mindannyian, akik a légvédelmi készütségek tagjai, felszerelésükkel együtt kijelölt helyikön jelennek meg. Hogy az illetőket a rendőrök fel ne tartóztassák, balkarkukon fehér karszalagot fognak viselni, a katonajelöltek pedig sapkát is. Fel hívja a légvédelmi parancsnokság a munkaadókat, hogy olyan munkásaikat és inasait, akik légvédelmi alakulatok tagjai, haladéktalanul engedjék el a gyakorlaton való megjelenésre. Egvébként a nyilvános óvóhelyeket is azonnal meg kell nyitni az utcákon található közönség számára. A közönség az óvóhelyekre vonul, tehát nem tartózkodhatik a folyósón. A közlelemény Crisan Aurel alezredes, a légvédelmi körzet parancsnoka bocsátotta ki, illetve írta alá.

Nemzeti Színház

Vasárnap, 1943. május 30-án, délután 3 órakor
A BUCUREȘTI OPERA
magántáncosainak egyetlen

Balett-előadása

MERCEDES PAVELICI
a világhírű táncművész és

FLORIA CAPSALI

az opera balettmesterének vezetése alatt
Oleg Danowschi, M. Dumitrescu,
Ida Prosteanu, Esm. Angheliescu,
A. Sotropa

magántáncosok és magántáncosnők közre működésével. Nagyrdekességű műsor. A bucaresti opera káprázatos jelmezei és díszletei. 3 óras műsor. Jegyek TAMAS-ú-jegyirodában. Telefon 30-05. Az esti dátummal ellátott jegyek délután 8 órára érvényesek.

— Új munkabeosztás a Déli Hírlap timișoara-temesvári kiadóhivatalában: délelőtt fél 9-től—fél 1-ig, délután 4—6-ig, pénztár csak délután 5-ig.

— A felvételi vizsgák az aradi római katolikus főgimnázium, valamint a timișoara-temesvári katolikus gimnázium I. osztályába június 2-án szordán reggel 8 órakor kezdődnek.

— Hótfőn légvédelmi gyakorlat lesz Aradon. (Saj. tud.) Május 31-én, hétfőn Aradon az összes alakulatok részvételével légvédelmi riasztó gyakorlat lesz. Az alakulatokba beosztott személyek az egész nap folyamán készenlétben legyenek a parancs teljesítésére. Az igazolatlan távoimaradást büntetik és a vétkeket hadbírószág elé állítják. Az intézmények és a háztulajdonosok kötelesek a gyakorlat során a légvédelmi tervet alkalmazni.

(*) Eljegyzés. Kohn Rózi és Bán Gyöző, Timișoara, jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett).

(*) Halálhíres. Barna Károlyné, család néven Farkas Julianna, 87 éves korában Timișoara-n elhunyt. Temetése a hó 29-én, szombaton délelőtt 11 órakor volt római katolikus szertartás szerint a timișoara-i jözsefvárosi temető Fegérkápónájában. Gyászolják gyermekei, testvérei, unokái valamint kiterjedt rokonsága. Az engesztelő szentmisét a megboldogult lelkiüdvéért június 2-án, reggel 1/8 órakor tartják a timișoara-i jözsefvárosi plébánia-templomban.

— Mozik műsora. Május 30, vasárnap és május 31, hétfő. Arad: Aró: „A karaván”, Corso: „Don Pasquale”, Forum: „A leláncolt szenvedély”, Uránia: „Vig muzsikuskok”. — Fratelia-Ujkișoda: Fratelia: „Hotel Paradișon”, Roxo (csak vasárnap): „Eltűnt egy asszony”. — Timișoara-Temesvár: Apollo: „Szt. Flórián pere”, Atlantik: „Cirkusz”, Caritól: „Eg és föld között”, Corso: „A két bajtárs”, Thalia: „Csábítás”.

— Úgyeletes gyógyszerzárak vasárnap és hétfőn. Vasárnap, május 30: Arad: Janka (a betegséglýzóvel szemben), Bufta Avram Iancu-tér). — Fratelia-Ujkișoda: Panajoth. — Freidorf-Szabadfalu: Eremici. — Timișoara-Temesvár: Belváros: Ionescu (Mercy-utca), Gyárváros: Maszaitis (Badea Cartan-tér 8), Erzsébetváros: Sárge (Porumbescu-utca 1), Jözsefváros: Pildner-Steinburg (Dragalina-tér 15), Mehala: Chioreanu. — Hétfő, május 31: Arad: Stauble (a prefektúrával szemben), Niedermayer (szerb-palota). — Fratelia-Ujkișoda: Panajoth. — Freidorf-Szabadfalu: Eremici. — Timișoara-Temesvár: Belváros: Jahner Károly (Libertatii-tér), Gyárváros: Sandovici (Dacilor-u. 10), Erzsébetváros: Roxin (Axente Sever-tér), Jözsefváros: Roxin (Axente Sever-tér), Mehala: Chioreanu. — Sibiu-Nagyszében: vasárnap: Jantes, hétfő: Wermercher.

Felhívás!

Az aradi keresztény bórkereskedők ezennel felhívják a cipőparosokat, hogy a Monitorul Oficial 114 számú és hó 18-án megjelent rendelkezése értelmében be kell írniuk az oklevelésőbb és hó 31-ig valamelyik bórkereskedőhöz a talp és bór-mennyiség megállapítása végett. A jelentkezésnél bemutatandó az iparengedély, valamint a bejelentett munkások képesítési bizonyítványa (mesterkönyv) vagy munkakönyv)

Az aradi bórkereskedők

Fiúszó

A Bessenyei György Társasága

(1777)

A HAVI SZEMLE MEGRENDELHETŐ: Aradon: A Havi Szemle szerkesztőségében, Str. Brațianu 2-4. Timișoara-Temesvárott a népközösségi irodában: Bulv. Regina Maria 8. Brassovban-Brassóban a népközösségi irodában: Strada Mihail Weiss 35. Aiudon-Nagyenyeden a népközösségi irodában: Str. Mihai Viteazul 12. Lugojon-Lugoson a népközösségi irodában: Piața Mihai Viteazul 4. Turdan-Tordán a népközösségi irodában: Piața Mihai Viteazul 16. Devan-Dévan a népközösségi irodában: Str. Regele Ferdinand 7. Oravitán-Oravicabányán a népközösségi irodában: Str. Regele Mihai I. 34. Előfizetési díj az év végéig (hét hónapra) 360 lej, egy példány ára 50 lej.

— **Felvételi vizsgálat.** A timișoari-temesvári piarista liceum az első osztályba szülő felvételi vizsgát június 2-án, szerdán, reggel 8 órakor tartja a Piarista Internátusban, első kerület, Venetia-utca 6. szám alatt, II. emelet. Jelentkezés a liceum igazgatójánál, első kerület Horatiu-tér 1. szám alatt.

— **Új összetételű kenyér kerül forgalomba.** Timișoara-Temesvár város közlemezési szolgálatától közli, hogy június elsejétől kezdve új összetételű lesz a kenyérnek. A burgonyának és a bablisztnek a kenyérbe való keverése június elsejétől kezdve szigorúan tilos. A kenyér a városi rendelet értelmében 25 százalékos búzalisztből, 25 százalékos rozsasztból és 50 százalékos árpalisztből készül. Ilyen összetétel mellett — közli a közlemezési szolgálat — miként a megejtett próbásítések igazolták, igen jó kenyér adódik. Azt a burgonyamennyiséget, amely még a nagykereskedők raktárában található, a kenyértelen napokon való fogyasztásra szánták. A kenyér új összetételére való tekintettel a közlemezési szolgálat holnapra, hétfő délelőtt 10 órára egybehívta a pékeket, hogy meghallgassák a szükséges utbaigazításokat. Az új összetételű kenyér darabja a péknél 19 lejbe kerül.

3-szobás korszerű lakást,

lehetőleg azonnal a v. június végére kibérelnek. C.m.: Hochstädt, Timișoara III., Rădulescu-utca 2, I. em. 4. Távbeszélő d. e. 18-58 vagy d. u. 16 58. szám alatt.

— **A légvédelmi rendelkezések pontos megtartására figyelmeztetik a közönséget.** Az aradi légvédelmi zónaparancsnokság a legutóbbi légvédelmi gyakorlat során a következő megállapításokat tette: A közönség egyrésze nem vonult az óvőhelyekre, jönnet a háztulajdonosok vagy házfelügyelők erre felszólították. Mindazokat, akik a jövőben nem foglalkoznak az óvőhelyeken, megpöntetik. Még mindig találhatók padlások homok és tüzelőanyagok nélkül. Mindazok, akik a vonatkozó rendelkezésnek nem tesznek eleget, hadbíróság elé kerülnek.

SPORTHÍRKEK

Pont féltenegykor kezdődik az ökölvívóviadal, amelyet ma, vasárnap délelőtt rendez a Chinezul-CAMT és a CFR, a timișoari-temesvári Apollo-mozi kert-helyiségében, a Rókkant-Ötthon javára. A viadalon a helyi legjobb versenyzők ellenfelei főleg az UDR kiváló ökölvívői lesznek, de a többi vendég is jóképességű. A jó sportot ígérő verseny helyi 120 és 50 lej között váltakoznak. Pénztárműnyitása a helyszínen már reggel 8 órakor.

A Chinezul-CAMT ifjúsági csapata délután félkettő órai kezdettel játszik bajnoki mérkőzést az UBT ifjúsági csapatával a Banatul pályán. Utána az V. kerületi „örög fiúk” a CFR tartalék csapatával játszanak, majd azt követően a CFR az SSMR együttesével Hősök-Kupája mérkőzést játszik.

A timișoari-temesvári kerületi labdarúgó bizottság kedden este hét órakor ülést tart. A bizottság felkéri az ellenőrköt, hogy az ülésen feltétlenül jelenjenek meg.

Egy Bécsben megjelent verses kötetnek a címe ez. Ebben a kötetben jelentek meg verseiket Bessenyei György hívei, munkásságának követői, a testőrök, a franciás irány követői.

Báró Orczy Lőrinc (1718—1789) a régebbi írói nemzedékből csatlakozik a Társasághoz Régiszabásu ur, de a nyelv és irodalom kérdései éppen úgy lelkesítik, mint a nála jóval fiatalabb testőröket. Egyike Maria Terézia legvittebb katonáinak. A hadi dicsőség babéra korszoruzza nemes homlokát. Gavallér. Egy egész huszárezredet állít föl a királynő védelmére a maga költségén. Az ifjabb nemzedék is nagyon szereti. Kazinczy Ferenc is magasztalja, pedig nem tartozik a testőrök irodalmi irányához. Az agg „ősi nyiretviús” nemcsak a régi erkölcsöt dicséri, hanem akkoriban egészen új hangot üt meg.

Meleg érzéssel fordul a paraszti nép felé. Mások — ugymond — a nagyoknak hizelegnek, jómaga a közembereknek ír, akik mord kedvvel átkozzák sorsukat. A jogtalan jobbágyok viselik az ország terhét, adnak erőt az uralkodóknak, táplálják az urakat és papokat. Mi is lenne jobbágy nélkül? Az urak kevéske szerencsésükben, henyélnék. A paraszok dolgozik és becsületes. Minden jó tulajdonságot ráruház költőnk a parasztra, akit romantikus elképzelésben dicsér, de ragaszkodik nemesi jogaihoz. Erősen konzervatív, csak elméletben aulklarista. Ez teszi „modern”-né parasztszeretetében, tettek azonban nem mutatkoznak valamely reformnak még kezdetében sem. Sokat kölcsönöz a francia íróktól, de szelleme gyökeresen a fajtájáé. Ért a gunyhoz is, jól kifigurázza a külföldieskedő ifjakat. (Egy ifjuhoz). Verseit a nagy nyelvész, Révai Miklós adta ki „a nagyságos szerzőnek különös engedelmével”.

A másik „nagyságos elme”, akinek munkáit ugyancsak Révai adta ki, Orczy verseivel együtt, „a nagyságos szerzőknek egyező akaratjokból”, Barcsay Ábrahám, (1742—1806). Fejedelmi vör. Ő az „elegáns poeta” a maga korában. Verses leveleket és elmélkedéseket ír őszinte érzéssel. Felvilágosodás és magyarság szépen megfér elfogadásában. Bessenyei legodaadóbb híve. A barátságot tartja a legtöbbré a világon: az igazi barátság adja a legtisztább örömet. Minden ízében magyar. Méltán büszke arra a esodára, hogy a középnemesség fia Bécsben nem merülnek el a vig életben, hanem a szellemi mozdulatlanág megmozdítóivá válnak. Első művelője a költői levélnek. Episztoláiban ne keressünk bő költőiséget. Természetes, egyszerű és jóízű írásai-ban, azért népszerű a maga korában. Szereti a természetet, amelynek leírásában hű. Az aiudi-nagyenyedi Bethlen-kollégiumból kerül a testőrök közé, ahol eléri az ezredesi rangot. Nyugalomba vonulása után erdélyi birtokán gazdálkodik, ahol emberségesen bánik jobbágyaival. Nevét ma is kegyelettel emlegetik jobbágyainak leszármazottjai. Felesége, gróf Bethlen Zsuzsanna,

Figyelem!

KRATÉYL-cirkusz

Timișoara IV., Fröbl-utca

Minden este 9 órakor nagy előadás Vasárnap és szombaton 2 előadás délután 4 és este 9 órakor. Hétfőtől május 31-től kezdve új műsor. Pénteken, június 4-én,

2 nagy diszelőadás

d. u. 4 és este 9-ór a hadirokkantak otthona javára.

Az előadásokat f. Imre veszik.

díszes emlékművet emeltett esőrai sírjára. A testőrök közül igen szoros barátságban van a Társaság vezetőjén kívül Báróczy Sándorral.

Báróczy Sándor (1735—1809) erdélyi református nemesi család szü-lött. Természetes, hogy ő is Aiudon-Nagyenyeden tanul Sibiun-Nagyszében hivatalnokoskodik a tartomány-széknél, de hamarosan testőrnek küldi megyéje Bécsbe s itt él negyvenkilenc évig egyfolytában. Eléri ő is az ezredesi rangot. Nyugdíjas korában alchimista. Nem deli, szép legény, mint társai. Egyenesen csunya arcu, elzárkózott, emberkerülő, fanyar agglégény. A katonai szolgálat, az írás és az alchimia tölti ki életét.

Első munkája Calprenède tiz-kötetes Kassandrajának rövidebbre fogott fordítása. Az erdélyi szívósság mutatkozik Báróczy e fordításában, amelyen tizenöt évig dolgozik. Kutat szavak és kifejezések után. Nagy-nagy türelemmel ciszolja nyelvünket. Marmontel Erkölcsei meséiben már jobban megy a munka. Nyelvünket választékos és árnyalatok kifejezésére alkalmassá gyurja át. Első, óvatos szójutóink közé tartozik. Stiliszt nagyon méltányolják kortársai. Kazinczy mesterének tekinti. Báróczy korszoruját akarja elnyerni. Az ő buzgóságából jelennek meg: Báróczy minden munkái, melyek mind fordítások.

Más tájról való, gümöri, de ugyanolyan törekvésű, rendkívül derék munkása irodalmunknak Péczeli József (1750—1792). Református papi család sarja volt. Kitünő tanuló, Debrecenben és a németországi, svájci és hollandiai egyetemeken is. Komáromi első prédikátor. Írói kört szervez. Célja és iránya a testőröké. Ezért sorozzuk közéjük. Fărădhatatlan az anyanyelv jogának hangoztatásában, még inkább

művelésében. Kiadja a Mindenés gyűteményt. Erre költi jövedelmét és még 20 arany pályadíjat is tűz ki, csak hogy előre lendítse az irodalom ügyét. Harmadik pályadíj-felajánlónk Görög Demeter és Kereskes Sámuel bécsi lapszerkesztők után. Szakadatlanul dolgozik, mintha csak érezné, hogy élete rövid. Kazinczy nem egészen alaptalanul írja róla, hogy elsiette munkáit, de elismeri érdemeit. Alkalmi versei és verses fordításai vannak. Fél-száz verses meséje utánzat. Stilusa folyamatos, verselése könnyed. Kortársai fenntartás nélkül magasztalják. Híre a bécsi Burg-ig jut, II. Lipót király sajátkezű levéllel tünteti ki.

A Társaságnak egyetlen igazi költő, tehetsége Ányos Pál. (1756—1784). Megint más tájról való, tudadunai, szép magyar neve régi nemes családból. 20 éves korában a teológia doktora. Nagyszombatban megismerkedik Barcsaival, aki akkor ott dragonyos kapitány. Így kezdődik kapcsolata a testőrökkel, így kerül az ő költői iskolájukba. Szerzetessé válik, bár érzi, hogy nem neki való a szerzetesi hivatás. Nem bírja a szigorú életrendet. A magány is, a szerelem is kinozza, gyötéri. Rövid élete végén Székesfehérvárot tanárokodik. Itt megenyhül bánatos élete Virág Benedek mellett, akéhez benső barátság fűzi. Világfájdalmas költő, a halál nagy kérését fesszereli. A halovány holdnak panaszkolja el kesergéseit. Minduntalan a temető keresztein látja. Versei elégiai hangúak. Már a szentimentális-melancholikus német hatást is mutatja. Politikai verse a „kalapos király”-ról gyűjtő hatású. Szemére veti II. Józsefnek, hogy halátlan és hogy nem is katolikus. Félti az ősi alkotmányt, mert nemesember, és védeni akarja a katolikus vallás elsőbbségét, mert szerzetes. Versei, különösen vallásos énekei, még állják az időt.

Bessenyei György társaságához még többen tartoznak. Irodalmunk története mindig kegyelettel fogja őrizni emléket. (—)

Bucszuk a diákgyereket

Bucszuk a diákgyereket:
— Isten hozzád, tanterem!
Odadóim a nyar dalol már
Mindenféle hangszereken!
Hivogató ez a aallam,
Odadógyik csak a szív!
Isten veled, tábla, kréta!
Mező, róna hazahív.

Bucszuk a diákgyereket:
— Isten hozzád, pajtikám!
Két hónapig, ha nem lájlat,
Azért te csak légy vidám!
Friss levegőn, napsütésben
Szívd magadba az erőt
S ősszel aztán megbirkózzunk.
Ki bátrabb, mint azelőtt?!

Elfeledni nem lehet!
Bucszuk a diákgyereket,
Hangja kicsit megremeg.
Szeretett jó tanító ur,
A jó Isten áldja meg!

Köszönöm a fáradságát,
Mellyel nevelt engemet!
Szép szavait, szeretejét ...

Bucszuk sok diákgyereket.
Aki vissza sohasse tér.
Tovavisszik már a kincset,
Mely szívükbe belefér.
Félvérteze becsülettel,
Átlépi a kaput ...
Tanító ur szelid szeme
Fénylő könnyei telefu.

Diákgyereket bucszuk és
Tanító ur könnyezik.
Hall: fohással kér: Isten!
Segítségül jöjj nekik!
Látod, ez a kis csapat már
Itt hagy engem, messze megy!
Könnyebb legyen nekik majd az
Élet, mint az egyszerűség!

K. TÓTH LENKE

Magyar elemisták rajz- és kézimunka kiállítás

Mult vasárnap nyílt meg Aiudon-Nagyenyeden a római katolikus magyar elemi iskola növendékeinek rajz- és kézimunka kiállítás. Ötszázötven vízfestmény, színes kréta-rajz sorakozik egymás mellé a kiállítási helyiségben, ahol a szülők és érdeklődők egyben izléses kézimunkákban is gyönyörködhetnek. Több növendék rajza festménye felülmúlja az átlagos iskolai termést s kiemeljük Kristyóri Edit, Király Irén, Lükker Magda VII. osztályos és Nagy Rózsika VI. osztályos

növendékek tehetségre való képeit. A kézimunkák szépek, változatosak, örövendünk, hogy a tanulóifjúság körében ezen a téren is megfélelő visszhangja van a nevelők ügybuzgóságának. A kiállításon Aczél Ferenc igazgató-tanító néhány szép akvarellje is szerepel, izelítőt adván a művészelkü pedagógus nagyobb nyilvánosság elé kívánczó, művészi alkotásai-ból. Az iskolai kiállítás június elsején zárul. (k. m.)

